

รูปแบบการดูแลผู้สูงอายุตามวิถีพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัด

พระนครศรีอยุธยา

MODEL OF THE OLDER PERSON CARE IN ACCORDING WITH BUDDHISM OF LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION IN PHRANAKHONSRIAYUTTHAYA PROVINCE

วีระศักดิ์ เหมหาชาติ

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1.เพื่อศึกษาสภาพปัญหาทั่วไปของการดูแลผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2.เพื่อศึกษาการประยุกต์แนวคิดทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้องเพื่อการดูแลผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ3.เพื่อนำเสนอรูปแบบการดูแลผู้สูงอายุตามวิถีพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ระเบียบวิธีวิจัยเป็นเชิงคุณภาพ โดยทำการวิจัยเชิงเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ ประธานชมรมผู้สูงอายุ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้สูงอายุ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขดูแลผู้สูงอายุ พระสงฆ์ จำนวน 25 รูป/คน จากนั้นนำมาสังเคราะห์เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการดูแลผู้สูงอายุเบื้องต้นก่อนที่จะนำเสนอต่อการสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้เชี่ยวชาญผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประธานสภาผู้สูงอายุ ประธานชมรมผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุ นักวิชาการ จำนวน 10 รูป/คน เพื่อยืนยันรูปแบบการดูแลผู้สูงอายุตามวิถีพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา วิเคราะห์เนื้อหาด้วยการพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า

1.สภาพปัญหาของผู้สูงอายุในด้านต่างๆมีสาเหตุมาจากปัญหาภายในที่เกิดขึ้นจากตัวผู้สูงอายุ ปัญหาด้านสุขภาพร่างกายที่เสื่อมถอยลงตามธรรมชาติ ปัญหาด้านสติปัญญา ปัญหาด้านจิตใจ ปัญหาด้านอารมณ์ เป็นต้น ผู้สูงอายุยิ่งมีอายุมากขึ้นจะมีความเสี่ยงสูงขึ้นต่อการเป็นโรคเรื้อรังหรือโรคประจำตัว ความเสื่อมถอยของสุขภาพร่างกาย และปัญหาที่เกิดจากภายนอกตัวของผู้สูงอายุ เช่น ปัญหาจากการไม่มีรายได้ ปัญหาที่อยู่อาศัย ปัญหาสังคมสิ่งแวดล้อม และปัญหาด้านอื่นๆ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้คือปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุและเกี่ยวข้องกับผู้ดูแลในครอบครัวชุมชน ตลอดจนหน่วยงานรัฐเอกชน องค์กรต่างๆ จะต้องช่วยกันเข้ามาดูแลในลักษณะที่แตกต่างกันหรือเชื่อมโยงประสานกันอย่างบูรณาการกัน

2.การประยุกต์แนวคิดทฤษฎี และหลักการที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุ โดยใช้แนวคิดทฤษฎีนโยบายสาธารณะการบริหารโครงการในการดูแลผู้สูงอายุ มีการกำหนดนโยบายในการดูแลผู้สูงอายุและการกำหนดโครงการแผนกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการ

กำหนดนโยบายในการเตรียมตัวเข้าสู่การสูงวัยอย่างมีคุณภาพเพื่อให้ประชากรได้เตรียมตัวเข้าสู่วัยสูงอายุในด้านต่างๆ การเตรียมตัวด้านสุขภาพ การสร้างรายได้ การออมทรัพย์ การเตรียมที่อยู่อาศัย และการประยุกต์หลักธรรมเพื่อนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตและอยู่ร่วมกันในครอบครัวและสังคม ชุมชนอย่างมีความสุขโดยใช้หลักธรรมความกตัญญู และหลักธรรมการยึดเหนี่ยวจิตใจคน การอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข หลักสังคหวัตถุ 4 คือ ทาน ปิยะวาจา อตถจริยา และสมานัตตา

3.รูปแบบการดูแลผู้สูงอายุตามวิถีพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้สูงอายุแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มติดสังคม กลุ่มติดบ้าน และกลุ่มติดเตียง ซึ่งมีการดูแลที่แตกต่างกัน ดังนั้น การดูแลตามวิถีพุทธ การดำเนินชีวิตที่เกี่ยวพันกับพระพุทธศาสนา ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย วิธีแห่งการดำเนินชีวิต วิธีแห่งวัฒนธรรม วิธีแห่งการประกอบอาชีพ ฉะนั้น การดูแลผู้สูงอายุตามวิถีพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องมีการจัดตั้งศูนย์เอนกประสงค์ ศูนย์ผู้สูงอายุ หรือศูนย์การเรียนรู้ สถานที่อยู่ในวัดหรือสถาบันทางศาสนา หรือในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดตั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ การสร้างกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้สูงอายุด้วยกัน หรือการสร้างกิจกรรมร่วมกันภายในชุมชน เช่น ใช้เป็นที่ดูแลสุขภาพทางกายและจิตใจ รวมถึงเป็นแหล่งเรียนรู้สร้างรายได้ให้กับผู้สูงอายุและชุมชน ใช้เป็นที่ปฏิบัติธรรม ใช้เป็นที่ทำกิจกรรมในด้านต่างๆ โดยใช้วัดเป็นศูนย์รวม โดยมีหน่วยงานรัฐในท้องถิ่นชุมชน ได้ทำงานร่วมกันในพื้นที่ ทำงานร่วมกันอย่างบูรณาการ เพื่อให้เป็นการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานีอนามัย โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล สาธารณสุข สถาบันการศึกษา รวมถึง อาสาสมัครสาธารณสุขประจำตำบล อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ เพื่อเป้าหมายให้ผู้สูงอายุมีศักดิ์ศรีและความภาคภูมิใจในการดำเนินชีวิตช่วงบั้นปลายของชีวิตและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลได้มีความสุขแบบยั่งยืนตลอดไป

คำสำคัญ รูปแบบ,การดูแลผู้สูงอายุ,วิถีพุทธ,องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ABSTRACT

This Research Purpose is objectives (1) to study common problems older Persons Care Local Administrative Organizations in Ayutthaya Province (2) to study Apply Concept theory and principle Buddhism associated for older Persons Care Local Administrative Organizations in Ayutthaya Province (3) to Present form The Patterns of the Older Persons Care in Accordance to Buddhism of Local Administrative Organizations in Ayutthaya Province the qualitative methodology was used to collect data from documents Analysis in Depth interview key informants Professional and older persons District Administration from 25 key informant and Focus Group Discussion from 10 key informant

Research result

1.The problem of the older Persons in various aspects is caused by internal problem from older persons man Health problem Natural decline intellectual Problem Mental Problem Emotional Problem the older Persons are getting older it is high risk to chronic disease or disease congenital disease Deterioration of physical health and external Problem no income problem Housing problem Environmental problem and Other problem etc. These are the problem that arise older persons and Related Family caregiver community As well Government agencies private Organization has to Take care in a different way or integral linkage

2. The application of theoretical concepts and principle Buddhism Related to Caring for the older persons by theoretical concepts Public policy Project management in Caring for the older persons There is a policy Caring for the older persons and Project definition Activity plan associated Local government organization there is a policy in preparation for adulthood Quality to the population Prepare to be old in many fields Health preparation Monetization saving money Housing preparation and Application of Dharma Principle to Apply way of life and living together in the family and Family community happily Using the principle of gratitude and Principles of mental stickiness Peaceful coexistence is sacred object 4 is Giving Speech Help together and Persistence

3. Model of the Older Person Care in According with Buddhism of Local Administrative Organization in Phranakhonsri Ayutthaya Province the Older Person can be divided into 3 groups is Social group Home groups and Beds groups which Different care Caring for the Buddhist way is Associated lifestyle with Buddhism

From birth to death A way of life The way of culture way of occupation the Older Person Care in According with Buddhism of Local Administrative Organization Must have Establishment of a multipurpose center the Older Person Learning center Place in the temple or Religious institutions or Related agencies To establish a learning source Creating activity together Within the community such as Used as a physical and mental health care. Including as a learning source Make money for the older persons and the community. Used as a practice Used as an activity. Using a metric By local government agencies. Have worked together in the area. Integrated Collaboration To provide long-term care for the older persons such as Local government organization public health Center District Health Promotion Hospital public health Educational institution include District health volunteers older persons care volunteers To target To the older persons Have dignity and pride To live the end of life and People involved in caring Have a happy and Sustainable care forever

Keywords: Model/OlderPersonCare/Buddhism/Local Administrative Organization

1. บทนำ

สำหรับสถานการณ์สูงวัยของประชากรโลกเป็นประเด็นที่ประเทศต่างๆในโลกให้ความสนใจกันมาก ได้แก่ การสูงวัยของประชากร โครงสร้างอายุของประชากรโลก และของประเทศต่างๆกำลังเปลี่ยนไปในทิศทางที่มีอายุสูงขึ้นปรากฏการณ์ทางประชากรนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากอัตราเกิดของประชากรทั่วโลกได้ลดต่ำลง ในขณะที่ผู้คนมีอายุยืนยาวขึ้น การสูงวัยของประชากรย่อมมีผลอย่างมากต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในแต่ละประเทศ ซึ่งในปีพ.ศ.2558 ประชากรโลกมี 7,349 ล้านคน ในจำนวนนี้เป็นประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป ประมาณ 901 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 12 ของประชากรทั้งหมด นับได้ว่าประชากรรวมทั่วโลกได้เข้าเกณฑ์ที่เรียกได้ว่าเป็น “สังคมสูงวัย” แล้ว อย่างไรก็ตามประชากรในแต่ละภูมิภาคมีระดับการสูงวัยไม่เท่ากัน เช่น ทวีปยุโรปมีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปสูงสุด ในขณะที่ทวีปแอฟริกา มีสัดส่วนประชากรสูงอายุน้อยที่สุด ส่วนทวีปเอเชีย ซึ่งมีประชากรราวหนึ่งในสามของประชากรโลกมีประชากรสูงอายุประมาณ 508 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 56 ของประชากรสูงอายุทั้งโลก (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557) จากรายงานของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปีพ.ศ.2557 ผู้สูงอายุ หมายถึง ผู้ที่มีอายุ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ผลสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ 4 ครั้งที่ผ่านมา พบว่า ประเทศไทยมีจำนวนและสัดส่วนของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องโดยในปี 2537 มีจำนวนผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 6.8 ของประชากรทั้งประเทศและเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 9.4 ร้อยละ 10.7 ร้อยละ 12.2 ในปี 2545, 2550, 2554 ตามลำดับผลการสำรวจครั้งนี้พบว่า มีจำนวนผู้สูงอายุคิดเป็นร้อยละ 14.9 ของประชากรทั้งหมด(ชาย

ร้อยละ13.8และหญิงร้อยละ16.1)จากจำนวนผู้สูงอายุทั้งสิ้น10,014,705 คน เป็นชาย 4,514,815 และหญิง 5,499,890 คน หรือคิดเป็นชายร้อยละ45.1 และหญิงร้อยละ 54.9 ของผู้สูงอายุทั้งหมด อัตราผู้สูงอายุรายภาคของประเทศไทย ภาคเหนือมีอัตราผู้สูงอายุสูงสุด(ร้อยละ18.4)รองลงมาคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ(ร้อยละ17.0)ภาคกลางและภาคใต้มีอัตราผู้สูงอายุใกล้เคียงกัน(ร้อยละ 13.5และร้อยละ13.2 ตามลำดับ)และกรุงเทพมหานครมีอัตราผู้สูงอายุต่ำสุดคิดเป็นร้อยละ11.0 จังหวัดที่มีจำนวนผู้สูงอายุมากที่สุดและน้อยที่สุด 5 ลำดับแรก(ไม่รวมกรุงเทพมหานคร)สำหรับ จังหวัดที่มีจำนวนผู้สูงอายุมากที่สุดคือ จังหวัดนครราชสีมา ขอนแก่น เชียงใหม่ อุบลราชธานี และ นครศรีธรรมราช สำหรับจังหวัดที่มีจำนวนผู้สูงอายุน้อยที่สุด คือ จังหวัดระนอง แม่ฮ่องสอน สตูล พังงา และตรัง

ประเทศไทยได้กลายเป็นสังคมสูงวัยไปแล้วแต่สิ่งที่หลายคนโดยเฉพาะผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการวางแผนและนโยบายอาจคาดไม่ถึงคือ **ประชากรไทยกำลังสูงวัยขึ้นอย่างรวดเร็วมาก** ประเทศไทยได้กลายเป็น“สังคมสูงวัย”มาตั้งแต่ปี 2548 แล้ว เมื่อสัดส่วนประชากรสูงอายุ(60 ปีขึ้นไป)สูงถึงร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด ประเทศไทยกำลังจะกลายเป็น “สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์” เมื่อประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมีมากถึงร้อยละ 20 ในปี 2564 หรือในอีกเพียง 5 ปีข้างหน้า และคาดว่าจะเป็สังคมสูงวัยระดับสุดยอดในอีกไม่ถึง 20 ปีข้างหน้าเมื่อประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนถึงร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมด และเป็นสังคมสูงอายุแล้วถ้ามเป็นประเทศที่แก่เร็วมากก็คือสัดส่วนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างมาก พุดง่าย ๆ คือประเทศไทยจะใช้จ่ายเพื่อสุขภาพเพิ่มขึ้นอย่างมากเมื่อเป็นสังคมสูงอายุ ทั้งนี้อายุที่ยืนยาวขึ้นมาพร้อมกับสมรรถภาพทางกายที่จะลดลงจนก่อให้เกิดภาวะพึ่งพิงในที่สุดแม้จะไม่มีภาวะโรคภัยไข้เจ็บก็ตาม (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2550) สังคมไทยกำลังจะเป็นสังคมผู้สูงอายุการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตนั้น จะก่อให้เกิดปรากฏการณ์สำคัญที่มีผลต่อสังคมไทยอย่างมากนั่นคือ การมีผู้สูงอายุมากกว่าเด็ก ปรากฏการณ์นี้เกิดขึ้นจากจำนวนเด็กที่ลดลงในขณะที่ผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อีกประมาณ 15 ปีข้างหน้าจำนวนเด็กจะพอกับผู้สูงอายุและหลังจากนั้นจะเกิดปรากฏการณ์มีผู้สูงอายุมากกว่าเด็ก การเปลี่ยนแปลงประชากรไทยในอนาคตได้ก่อให้เกิดนัยยะเชิงนโยบายหลายประการ การที่เด็กเกิดใหม่แต่ละปีมีแนวโน้มลดน้อยลงในอนาคตจะทำให้รัฐไม่ต้องกังวลเรื่องปริมาณและสามารถมุ่งเน้นที่คุณภาพของเด็กเกิดใหม่เช่นเดียวกับประชากรเด็กประชากรในวัยศึกษาเล่าเรียนมีแนวโน้มลดลง รัฐจะสามารถเน้นคุณภาพของการศึกษาได้ดีขึ้นแม้จำนวนประชากรวัยแรงงานมีแนวโน้มที่จะไม่เปลี่ยนแปลงมากนักในอนาคตแต่ความต้องการแรงงานในระบบเศรษฐกิจของประเทศอาจมีเพิ่มขึ้น “การนำเข้า”แรงงานจากต่างประเทศอาจเป็นสิ่งที่จำเป็น

ภายหลังจากที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนได้ศึกษาเกี่ยวกับการการเพิ่มอายุราชการเกษียณ 65 ปี เป็นที่เรียบร้อยแล้วนั้นซึ่งจากเดิมกำหนดให้เกษียณ60ปีโดยจะเสนอเพิ่มอายุการเกษียณราชการเป็น 65 ปี ซึ่งถือเป็นครั้งแรกที่แก้ไขนับจากบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวเมื่อปี 2494 ทั้งนี้การเสนอให้เพิ่มอายุการเกษียณราชการเป็น65ปีเป็นเพราะไทยกำลังเข้าสู่สังคมสูงอายุ

อัตราการเกิดใหม่ของคนน้อยทำให้คนในวัยทำงานไม่เพียงพอต่อการพัฒนาประเทศ โดยมี นักวิชาการได้เสนอความเห็นหลากหลายทั้งที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างมีเงื่อนไขในการต่ออายุราชการจาก 60 ปีเป็น 65 ปีนอกจากที่มีอยู่แล้ว เช่น อาชีพอาจารย์ในมหาวิทยาลัย อัยการผู้พิพากษาหรือผู้ที่ทำงานในระดับนโยบาย องคมนตรี พระภิกษุสงฆ์ ข้าราชการในส่วนพระองค์ ข้าราชการการเมือง ในหลายประเทศมีการยกเลิกการบังคับการเกษียณ คือ การบังคับว่า อายุเท่านั้นเท่านั้นจะทำงานไม่ได้ในโลกตะวันตกมีการฟ้องร้องกันแล้วศาลเห็นด้วยกับคำฟ้องและศาลตัดสินออกมาว่าการบังคับการเกษียณสำหรับบางประเภทผิดรัฐธรรมนูญขัดแย้งกับรัฐธรรมนูญที่กา รันตีสิทธิของคนที่จะได้รับการปฏิบัติโดยไม่เลือกปฏิบัติเหตุผลก็คือการบังคับคนที่ยังทำงานได้เป็น อย่างดีต้องหยุดทำงานเพียงเพราะเขาอายุเท่านั้นเท่านั้นถือว่าเลือกปฏิบัติโดยอายุ (มูลนิธิสถาบันวิจัย และพัฒนาผู้สูงอายุไทย,2559)

การพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม และระบบสาธารณสุขที่ผ่านมาตลอดจนการเปลี่ยนแปลง ด้านประชากร นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงด้านระบาดวิทยาสภาพปัญหาด้านสุขภาพที่เปลี่ยนจาก โรคติดต่อเฉียบพลันอนามัยมารดาและเด็กและภาวะทุพพลภาพจากการเป็นโรคไม่ติดต่อเรื้อรังและการ บาดเจ็บอันเนื่องมาจากโรคติดต่อเฉียบพลันรวมถึงการถดถอยจากการทำงานของอวัยวะต่างๆของ ร่างกายอันเนื่องมาจากการชราภาพซึ่งปัญหาสุขภาพดังกล่าวก่อให้เกิดภาวะทุพพลภาพตามมาซึ่งมี ผู้สูงอายุทั้งหญิงและชายที่ได้รับการพึ่งพิงจำนวนมากซึ่งต้องการให้ผู้อื่นช่วยเหลือและดูแล ผู้สูงอายุ ที่มีภาวะพึ่งพิงและผู้พิการและผู้มีภาวะทุพพลภาพอันเนื่องจากการบาดเจ็บ เช่น ผู้ป่วยหลอดเลือดใน สมองผู้ได้รับบาดเจ็บจากอุบัติเหตุ ผู้ป่วยจิตเวช ภาวะสมองบกพร่อง เป็นกลุ่มที่มีความยากลำบาก ในการเข้ารับบริการสาธารณสุข (สัมฤทธิ์ ศรีดำรงสวัสดิ์,2549) ขณะเดียวกันก็ได้รับผลกระทบด้าน เศรษฐกิจและผลต่อการดำรงชีวิตอย่างมาก ความจำเป็นด้านเศรษฐกิจของคนกลุ่มนี้มากกว่าด้าน การแพทย์และสาธารณสุข เช่น ต้องการปรับสภาพแวดล้อมที่พักอาศัยให้เหมาะกับการดูแลหรือ อำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตอย่างอิสระของผู้ป่วย ต้องการสนับสนุนด้านเศรษฐกิจ การ สร้างอาชีพและรายได้ รวมไปถึงการช่วยเหลือดูแลครอบครัว เป็นต้น การพัฒนาระบบสาธารณสุข และด้านสังคมที่ผ่านมามุ่งให้บริการหลักต่อประชาชนส่วนใหญ่ที่ไม่มีภาวะพึ่งพิง ไม่ว่าจะเป็นการ บริการในชุมชนหรือในสถานบริการ บริการในชุมชนสำหรับผู้มีภาวะพึ่งพิงจำกัดมากไม่ว่าจะเป็น การบริการสาธารณสุขหรือสังคม นอกจากนั้นการช่วยเหลือด้านสังคมมักเป็นการสงเคราะห์เป็นครั้ง คราวเฉพาะหน้าไม่ได้เป็นการดูแลอย่างต่อเนื่อง ภาวะหลักการดูแลผู้สูงอายุยังคงเป็นครอบครัวใน ขณะที่สถานบริบาลระยะยาวและระยะกลางในสังคมไทยยังไม่มีการพัฒนาเท่าที่ควร (ศิริพันธุ์ สา สัตย์,2552) สาธารณสุขที่จัดไว้ให้โดยให้ความสะดวกรวดเร็วแก่ผู้สูงอายุในกรณีพิเศษ ตามมาตรา 11(1) เช่น ส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ การเฝ้าระวังป้องกันรักษาฟื้นฟูสุขภาพอนามัยผู้สูงอายุ เช่น การเผยแพร่ความรู้โดยใช้สื่อต่างๆ การอบรม สัมมนา การใช้สมุดบันทึกสุขภาพ การจัดทำคู่มือดูแล ผู้สูงอายุ การพัฒนาบุคลากรให้การให้บริการ กรมสุขภาพจิตรับผิดชอบดูแลสุขภาพจิตผู้สูงอายุ สำนักงานประกันสุขภาพให้สวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลแก่กลุ่มผู้สูงอายุ กระทรวงมหาดไทย ได้ออกระเบียบว่าด้วยการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพแก่ผู้สูงอายุที่ยากจนและด้อยโอกาสทั่ว

ประเทศโดยผ่านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ตามมาตรา 11(1) และออกกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและผู้สูงอายุตามมาตรา 11(5) และกรมพัฒนาชุมชน ทำหน้าที่ในการสร้างเสริมศักยภาพ และมีคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ รวมทั้งจัดกิจกรรมฟื้นฟูชนบทเชื่อมโยงประเพณีเกี่ยวกับการยกย่องผู้สูงอายุและบุพการี เช่น วันสงกรานต์ วันแม่แห่งชาติ เป็นต้น กรมส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และกิจกรรมในชุมชนที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ ริเริ่มการจัดตั้งศูนย์บริการผู้สูงอายุในวัดโดยชุมชนตัวเอง เป็นโครงการที่สนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วม ในการดูแลผู้สูงอายุในชุมชนของตนเอง นอกจากนี้ยังรับถ่ายโอนภารกิจสถานสงเคราะห์คนชราและศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบล หรือองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มีความพร้อม นอกจากนั้นแล้วยังมีกระทรวงคมนาคม กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงยุติธรรม กระทรวงการคลัง เป็นต้น ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุในรูปแบบต่างๆ (ศิริวรรณ ศิริบุญ, 2552)

ปัญหาการดูแลตามวิถีพุทธนั้นได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐภาคเอกชนมากน้อยแค่ไหน มีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ ศูนย์เอนกประสงค์ในวัดหรือสถานที่หน่วยงานราชการมากน้อยแค่ไหน หน่วยงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้ดำเนินการประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ ในสิ่งเหล่านี้มากน้อยแค่ไหน เช่น การดูแลผู้สูงอายุในด้านสุขภาพ และการรักษาพยาบาล ประกอบด้วย การจัดตั้งศูนย์บริการสาธารณสุขสำหรับผู้สูงอายุ บริการตรวจสุขภาพที่บ้าน บริการให้ความรู้ แนะนำการดูแลสุขภาพให้กับผู้ดูแลผู้สูงอายุ บริการตรวจสุขภาพประจำปี บริการให้คำแนะนำเกี่ยวกับสุขภาพและโรคภัยไข้เจ็บเป็นรายบุคคล ออกบัตรประจำตัวผู้สูงอายุเพื่อให้การรักษาฟรีที่โรงพยาบาล การให้บริการทางการแพทย์และการสาธารณสุข โดยให้ความสะดวกและรวดเร็วแก่ผู้สูงอายุเป็นกรณีพิเศษ บริการช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาล การประกันสุขภาพ บริการด้านกายภาพบำบัด การจัดรูปแบบในด้านการสร้างรายได้สำหรับผู้สูงอายุ ประกอบด้วยการจัดสวัสดิการด้านรายได้แก่ผู้สูงอายุที่ยากจนไม่มีแหล่งที่พึ่งพิง ส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในชุมชน การช่วยเหลือค่าครองชีพชีวิตประจำวัน จ่ายเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุ การช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ เป็นต้น การจัดรูปแบบด้านที่พักอาศัย ประกอบด้วย การจัดบ้านพักคนชราสำหรับผู้สูงอายุที่ประสบปัญหา ต้องแยกตัวออกจากครอบครัว หรือญาติ หรือเป็นผู้ที่มีรายได้น้อย การจัดสถานพยาบาล การจัดบ้านพักคนชราที่ต้องเสียค่าบริการส่วนหนึ่ง การให้บริการครอบครัวอุปการะ การจัดรูปแบบในด้านนันทนาการ ประกอบด้วย การจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ สโมสรผู้สูงอายุ บริการนันทนาการในวันนักขัตฤกษ์ การจัดกิจกรรมร่วมกับเยาวชน การจัดทัศนศึกษา การจัดรูปแบบในด้านความมั่นคงทางสังคมครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง การสร้างบริการทางสังคม และเครือข่ายการเกื้อหนุน ประกอบด้วย การให้บริการที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องแก่ผู้สูงอายุ การส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูลและบริการทางสังคม การส่งเสริมการจัดงานศพตามประเพณี การจัดตั้งศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ บริการด้านศาสนกิจ ลดหย่อนภาษีแก่บุตรที่อุปการะเลี้ยงดูผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้ บริการทางด้านกฎหมายแก่ผู้สูงอายุการจัดการบริการและการดูแล

ผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นการจัดตั้งศูนย์บริการผู้สูงอายุที่วัดเป็นที่พบปะกันหรือทำกิจกรรมต่างๆของผู้สูงอายุ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าไปส่งเสริมสนับสนุนในส่วนที่เกี่ยวข้อง การมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถือว่าเป็นเรื่อง que ทุกฝ่ายจะต้องให้ความร่วมมือ ประชาชนและผู้สูงอายุต้องเป็นฝ่ายสะท้อนปัญหาและความต้องการของตน ส่วนชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเป็นฝ่ายสนับสนุนให้เกิดการแก้ไขปัญหา การจัดบริการและการดำเนินงานต่างๆที่มุ่งเสริมสร้างคุณภาพชีวิต ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาวิจัยเพื่อค้นหารูปแบบการดูแลผู้สูงอายุตามวิถีพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาทั่วไปของการดูแลผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาการประยุกต์แนวคิดทฤษฎีและหลักธรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อการดูแลผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการดูแลผู้สูงอายุตามวิถีพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เรื่อง “รูปแบบการดูแลผู้สูงอายุตามวิถีพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” โดยการศึกษา ดังกล่าวใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและการเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากผู้ที่เกี่ยวข้องจำนวน 25 รูป/คน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus group discussion) จำนวน 10 รูป/คน โดยได้ทำการศึกษาวิจัยในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุตามวิถีพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ขั้นที่ 2 การสัมภาษณ์เจาะลึกผู้เชี่ยวชาญ (In-depth interview) โดยผู้วิจัยคัดเลือกแบบเจาะจงจำนวน 25 รูป/คน ขั้นที่ 3 การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus group discussion) จากผู้สูงอายุและผู้ดูแลผู้สูงอายุ และผู้ที่เกี่ยวข้องจำนวน 10 รูป/คน ขั้นที่ 4 การประยุกต์แนวคิดทฤษฎีการดูแลผู้สูงอายุตามวิถีพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ขั้นที่ 5 นำเสนอรูปแบบการดูแลผู้สูงอายุตามวิถีพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อใช้ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและประเทศชาติต่อไป

4. ผลการศึกษา

สภาพปัญหาทั่วไปของการดูแลผู้สูงอายุในด้านต่างๆ

จากการศึกษาวิจัยรูปแบบการดูแลผู้สูงอายุตามวิถีพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า สภาพปัญหาของผู้สูงอายุมีหลายด้านด้วยกันดังนี้

(1.) **ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล** ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะมีปัญหาด้านสุขภาพ ร่างกายที่เสื่อมถอยลงตามธรรมชาติ ปัญหาด้านสติปัญญา ปัญหาด้านจิตใจ เกิดภาวะความเครียด กัดดัน ว้าวุ่น และปัญหาจากสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ผลการวิจัยในด้านสภาพปัญหาด้านสุขภาพ และการพยาบาลผู้สูงอายุยิ่งมีอายุมากขึ้นก็จะมีความเสี่ยงสูงขึ้นต่อการเป็นโรคเรื้อรังหรือโรคประจำตัว อันเกิดจากพฤติกรรมการรับประทานอาหาร การออกกำลังกายหรือพันธุกรรมหรือความเสื่อมถอยของสุขภาพร่างกายกลุ่มอาการของโรคที่ผู้สูงอายุเป็นมากที่สุดคือความดันโลหิตสูงไขมัน ในเลือดสูงคอเลสเตอรอลสูงรองลงมาคือ โรคเบาหวาน โรคเก๊าท์ รูมาตอยด์ ปวดเข่า ปวดหลัง ปวดคอเรื้อรัง โรคหัวใจและอัมพฤกษ์ อัมพาต

(2.) **ด้านรายได้และส่งเสริมการออม** ปัจจุบันนี้ประเด็นผู้สูงอายุกำลังได้รับความสนใจ เป็นอย่างมากในสังคมไทยเนื่องจากประเทศไทยได้ก้าวเป็นสังคมผู้สูงอายุและมีแนวโน้มการเพิ่มขึ้น ของประชากรสูงอายุในอัตราที่รวดเร็ว ประเด็นสำคัญประการหนึ่งที่มีการพูดถึงกันมากคือเรื่อง หลักประกันรายได้ของผู้สูงวัยในอดีตที่ผ่านมา แหล่งรายได้หลักของผู้สูงวัยส่วนใหญ่มาจากบุตร หลานแต่ด้วยแนวโน้มที่คนไทยมีบุตรน้อยลง การย้ายถิ่นของคนวัยทำงาน และค่านิยมที่เปลี่ยนไป โอกาสที่ผู้สูงอายุจะได้รับเงินช่วยเหลือค่าจุนจากบุตรหลานจึงน้อยลงตามไปด้วยถ้าหากผู้สูงอายุ เหล่านี้ไม่มีบำนาญไม่มีเงินออมและไม่มีโอกาสในการทำงานผู้สูงอายุจะเสี่ยงต่อการขาดหลักประกัน รายได้ที่ยั่งยืนและเสี่ยงต่อภาวะความยากจนเป็นอย่างสูงการส่งเสริมให้ประชากรไทยมีความมั่นคง ทางรายได้เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุจึงเป็นประเด็นที่สังคมจำเป็นต้องให้ความสำคัญโดยต้องคำนึงถึงปัจจัย ต่างๆอย่างรอบด้านเพื่อให้ครอบคลุมทุกมิติที่จะส่งผลให้ผู้สูงอายุมีหลักประกันรายได้ที่ยั่งยืนปัจจัย ต่างๆที่ต้องพิจารณามีตั้งแต่โครงสร้างทางประชากรเศรษฐกิจสังคมวัฒนธรรมการเมืองตัวบท กฎหมายของประเทศ

(3.) **ด้านที่พักอาศัย** การดูแลผู้สูงอายุในด้านที่พักอาศัยบ้านพักผู้สูงอายุการบริการที่พัก อาศัยที่จัดให้แก่ผู้สูงอายุที่มีปัญหาทางด้านสุขภาพร่างกายและอารมณ์ผู้สูงอายุที่ประสบปัญหา ทางด้านการเงินหรือปัญหาอื่นๆ อันเป็นเหตุจำเป็นที่ต้องแยกออกจากครอบครัวหรือผู้มีรายได้น้อย สถานพยาบาลเป็นบริการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุที่ต้องการรักษาพยาบาลเป็นประจำและ ต่อเนื่องหรือต้องการการดูแลรักษาอย่างใกล้ชิดบ้านพักคนชราที่ต้องเสียค่าบริการส่วนหนึ่งบริการ ครอบครัวอุปการะเป็นบริการที่จัดให้แก่ผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวหรือไร้ที่พึ่งการจัดที่พักอาศัยและ เครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง สิ่งเหล่านี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องจัดการและ ดำเนินการให้กับผู้สูงอายุหรือมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ ผู้สูงอายุ

(4.)ด้านกิจกรรมนันทนาการ การดูแลผู้สูงอายุในด้านการส่งเสริมกิจกรรมนันทนาการการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุเพื่อเป็นศูนย์กลางชาวสารแหล่งพบปะสังสรรค์ของผู้สูงอายุ รวมทั้งเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา จัดทัศนศึกษาด้านศาสนา ด้านศิลปวัฒนธรรม และธรรมชาติศูนย์บริการผู้สูงอายุเพื่อให้การปรึกษาแก่ผู้สูงอายุและสมาชิกในครอบครัวเป็นสถานที่ออกกำลังกายเล่นกีฬาพักผ่อนหย่อนใจทำงานอดิเรก เป็นต้น สโมสร ผู้สูงอายุ เพื่อเป็นศูนย์รวมของผู้สูงอายุในการพักผ่อนออกกำลังกายพบปะสังสรรค์การรับบริการตรวจสุขภาพการเรียนอาชีพการเรียนภาษาการรับปรึกษาปัญหาการบำเพ็ญประโยชน์ให้สังคม เช่น สอนหนังสือเล่านิทานสอนดนตรีสอนลีลาศตลอดจนการเยี่ยมเยียนผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยและพิการบริการนันทนาการงานรื่นเริงในวันนักขัตฤกษ์ การจัดกิจกรรมนันทนาการร่วมกับเยาวชนคนในชุมชนกลุ่มเครือข่ายการศึกษาแหล่งธรรมชาติศาสนาสถานแหล่งท่องเที่ยวนอกสถานที่สิ่งเหล่านี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเป็นผู้จัดหาดำเนินการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดกิจกรรมต่างๆที่เป็นประโยชน์กับผู้สูงอายุ

(5.)ด้านเครือข่ายเกื้อหนุน การดูแลผู้สูงอายุจำนวนมากให้สามารถอยู่ได้อย่างมีความสุข ต้องอาศัย หลายภาคส่วนในการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งประกอบด้วย ครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานต่างๆ ของ รัฐ โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามอำนาจหน้าที่ต้องให้การส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุ เมื่อผู้ศึกษาได้ถามผู้บริหารว่า “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการเตรียมความพร้อมในการรองรับปัญหาผู้สูงอายุที่จะมีมากขึ้นหรือไม่ อย่างไร” ได้ตอบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนมากได้มีการเตรียมความพร้อมใน การรองรับปัญหาของผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น แต่เมื่อถามว่าได้เตรียมความพร้อมอย่างไร ได้คำตอบเป็นไปในลักษณะการ เสริมสร้างหรือให้ความรู้เกี่ยวกับการก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุ ในลักษณะของการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้สูงอายุใน ชุมชนเป็นการเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจโดยการเพิ่มทักษะ อาชีพ เสริมรายได้ในชีวิตประจำวัน และการตรวจ สุขภาพเบื้องต้น แต่เมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีความเห็นว่าในอนาคตผู้สูงอายุที่มีจำนวนสูงขึ้นเรื่อยๆ จำเป็นต้องเปลี่ยนการดูแลผู้สูงอายุในเชิงรุกมากกว่าเชิงรับ ส่งเสริมให้ครอบครัวและชุมชนช่วยกันดูแลผู้สูงอายุกันเอง

(6.) ด้านสังคมครอบครัว การดูแลผู้สูงอายุในด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง โอกาสในการศึกษาเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของตนเอง อย่างต่อเนื่อง เข้าถึงข้อมูลข่าวสารและบริการทางสังคม การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ หรือบริการสาธารณะอื่น การส่งเสริมการจัดการศพตามประเพณี จัดตั้งศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุศูนย์ส่งเสริมสงเคราะห์ราษฎร ประจำหมู่บ้าน โดยมีลักษณะการให้บริการดังนี้ การบริการภายในศูนย์ ได้แก่ บริการด้านสุขภาพอนามัยกายภาพบำบัดสังคมสงเคราะห์กิจกรรม เสริมรายได้กิจกรรมเสริมความรู้นันทนาการ และกิจกรรมด้านศาสนา เป็นต้น บริการหน่วยเคลื่อนที่ เป็นบริการที่จัดให้แก่ผู้สูงอายุในชุมชน โดย การออกหน่วยเคลื่อนที่เยี่ยมเยียน ให้ คำแนะนำปรึกษาแก้ไข ปัญหา บริการด้านสุขภาพอนามัย และบริการด้านข้อมูลข่าวสาร เป็นต้น

หลักธรรมที่ใช้ในการศึกษาประยุกต์ในครั้งนี้คือ **หลักสังคหวัตถุ 4** ธรรมที่ยึดเหนี่ยวใจคนและประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคี มีสาระสำคัญดังนี้

(1.) **ทาน การให้ด้วยความโอปอ้อมอารี** การให้การให้ไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องใหญ่การให้สิ่งที่เป็นประโยชน์กับคนอื่นให้ได้ทั้งหมดเลยเป็นสิ่งของเล็กๆน้อยๆก็ได้เป็นวิชาความรู้ก็ได้เป็นคำแนะนำก็ได้ขณะใดที่มีจิตใจเป็นกุศลแล้วก็ให้สิ่งที่ตนสามารถจะให้กับคนอื่นได้ถ้าเป็นคนที่มีความสามารถก็สามารถสอนหรือถ่ายทอดความรู้นั้นให้คนอื่นขณะนั้นก็เท่ากับให้สิ่งที่เป็นประโยชน์เหมือนกันแม้จะไม่ใช่วัตถุทานแต่การให้ความรู้ความสามารถกับคนอื่น

(2.) **ปิยะวาจา วลีไพเราะ การพูดอย่างรักกัน** ผู้สูงอายุควรพูดด้วยถ้อยคำสุภาพ ไพเราะชวนฟังในการสนทนากับสมาชิกในครอบครัวอีก การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน พูดด้วยความจริงใจ ไม่พูดหยาบคายก้าวร้าว พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์เหมาะสำหรับกาลเทศะ พระพุทธเจ้าทรงให้ความสำคัญกับการพูดเป็นอย่างยิ่ง เพราะการพูดเป็นบันไดขั้นแรกที่จะสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้น วิธีการที่จะพูดให้เป็นปิยะวาจานั้นจะต้องพูดโดยยึดถือหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้ เว้นจากการพูดเท็จ เว้นจากการพูดส่อเสียด เว้นจากการพูดคำหยาบ เว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ ปิยะวาจา การพูดวาจาที่ไพเราะ ฟังแล้วเกิดความชื่นใจ เบิกบานใจ

(3.) **อรรถจริยา การทำประโยชน์แก่เขา** ผู้สูงอายุควรชวนช่วยช่วยเหลือแบ่งเบาภารกิจต่างๆของสมาชิกในครอบครัวเท่าที่จะทำได้ ทำตนให้เป็นประโยชน์ บางครั้งในการทำงานอาจขาดกำลังแต่ถ้าเราช่วยกันงานที่ว่ายากก็จะสำเร็จลุล่วงไปได้ถ้าเราร่วมมือกัน

(4.) **สมานัตตา การมีตนเสมอ** การเอาตัวเข้าสมานกันภายในครอบครัวผู้สูงอายุควรปรับตัวให้เข้ากับสมาชิกทุกคนในครอบครัวได้ดี ไม่ปล่อยให้มีช่องว่างระหว่างวัย ให้ความร่วมมือกับผู้อื่นได้ การวางตนให้พอดีในหน้าที่ของตนอย่างสมอดันเสมอปลาย

5. สรุปผลการศึกษา

รูปแบบการดูแลผู้สูงอายุตามวิถีพุทธ

ในการดูแลผู้สูงอายุมีการบูรณาการกับหน่วยงานต่างๆและเครือข่ายในการดูแลผู้สูงอายุ การพัฒนารูปแบบการดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่, การพัฒนาระบบกลไกการอภิบาลผู้สูงอายุในระดับจังหวัดในระยะยาว ในการดูแลผู้สูงอายุนั้นจำเป็นจะต้องมีการวางยุทธศาสตร์ในการดูแลผู้สูงอายุสามารถที่จะกำหนดได้ ยุทธศาสตร์ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ เช่น การขยายหลักประกันสุขภาพให้ครอบคลุมถ้วนหน้า การส่งเสริมการออมและวินัยในการออมทุกช่วงวัย ส่งเสริมการเข้าถึงและจัดพัฒนาการจัดการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างต่อเนื่องทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อการเข้าใจในชีวิตและพัฒนาการในแต่ละวัยและเตรียมตัวเข้าสู่วัยสูงอายุอย่างเหมาะสมสมรรถนะให้ประชาชนสังคมตระหนักถึงความจำเป็นของการเตรียมตัวเข้าสู่สังคมผู้สูงวัยส่งเสริมให้ประชาชนทุกวัยเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุในครอบครัวและชุมชนส่งเสริมให้มีกิจกรรมสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุกับทุกวัยทุกคนโดยเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมและการกีฬาการณรงค์ให้สังคมมี

จิตสำนึกและตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุ จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพในรูปแบบที่หลากหลายและเหมาะสมแก่ผู้สูงอายุและครอบครัว ส่งเสริมการจัดตั้งและงานผู้สูงอายุและเครือข่ายผู้สูงอายุ สนับสนุนกิจกรรมเครือข่ายผู้สูงอายุ ส่งเสริมการทำงานเต็มเวลาและไม่เต็มเวลาทั้งในระบบและนอกระบบส่งเสริมอาชีพและการจัดหางานให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถ ส่งเสริมการรวมกลุ่มในชุมชนเพื่อจัดทำกิจกรรมเสริมรายได้โดยผู้สูงอายุมีส่วนร่วมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการกำหนดแนวทางหรือนโยบายเพื่อความอยู่ดีมีสุขของผู้สูงอายุจากความสนใจและมุมมองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาของผู้สูงอายุ รวมทั้งการวิเคราะห์มุมมองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุในปัจจุบันว่าระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับหน่วยงานกลางหรือหน่วยงานอื่นหน่วยงานใดสามารถดูแลผู้สูงอายุได้ดีกว่ากันและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เตรียมความพร้อมในการรองรับปัญหาผู้สูงอายุที่จะมีมากขึ้นหรือไม่และมีการเตรียมความพร้อมอย่างไรในการส่งเสริมให้คนในวัยแรงงานเข้าสู่ผู้สูงอายุ รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเข้าไปมีบทบาทอย่างไรในการส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวและชุมชนเป็นผู้ดูแลผู้สูงอายุและผู้สูงอายุในอนาคตจะได้รับการดูแลอย่างไรเพื่อให้ได้มาซึ่งกระบวนการที่ดีในการเสริมสร้างความอยู่ดีมีสุขของผู้สูงอายุในโอกาสต่อไป

(1) รูปแบบการบูรณาการกับหน่วยงานต่างๆและเครือข่ายในการดูแลผู้สูงอายุ

ในการดูแลผู้สูงอายุนั้นมีหลายคนหลายองค์กรหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐเอกชนภาคประชาชน สถาบันการศึกษา ศาสนา ที่จะต้องเข้ามาเกี่ยวข้องโดยตรงและโดยอ้อมเพื่อเป้าหมายให้ผู้สูงอายุที่อยู่ในบ้านปลายชีวิตได้มีความสุขทั้งทางกายใจอย่างยั่งยืนตราบนานเท่านานใจการเตรียมดูแลสุขภาพร่างกายก่อนเข้าสู่ผู้สูงอายุ โดยการจัดตั้งศูนย์ฝึกทักษะและฟื้นฟูสมรรถนะผู้สูงอายุ

(2) รูปแบบการดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่

รูปแบบการดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่นั้นเนื่องจากปัจจุบันขนาดของครัวเรือนโดยเฉลี่ยลดลงอย่างต่อเนื่องและมีครัวเรือนผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่คนเดียวเพิ่มขึ้น และครัวเรือนที่ผู้สูงอายุอาศัยกับบุตรหลานลดลงขนาดของประชากรวัยแรงงานที่จะมาเป็นผู้เกื้อหนุนผู้สูงอายุในอนาคตก็ลดลงดังจะเห็นได้จาก อัตราส่วนศักยภาพในการเกื้อหนุนผู้สูงวัยมีแนวโน้มลดลงโดยตลอด และคาดว่าจะลดลงไปอีกในอนาคต แนวโน้มการลดลงอย่างรวดเร็วของอัตราความสามารถในการดูแลผู้สูงวัยนี้ทำให้เป็นที่วิตกกังวลกันว่า ประชากรวัยแรงงานต้องรับภาระที่หนักขึ้นในการดูแลเกื้อหนุนผู้สูงอายุ อันอาจทำให้คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและวัยแรงงานด้อยลง และผู้สูงอายุอาจประสบปัญหาความยากจนเพิ่มขึ้นการดูแลผู้สูงอายุที่พบว่าส่วนใหญ่ครอบครัวจะเป็นผู้ให้การดูแลนั้น เมื่อจำแนกผู้สูงอายุเป็นกลุ่มที่มีภาวะพึ่งพิงสูง พบว่าผู้ที่ให้การดูแลในกิจวัตรประจำวันเป็นผู้ที่รับจ้างยิ่งไปกว่านั้นบุคคลในครอบครัวซึ่งเป็นผู้ที่ให้การดูแลผู้สูงอายุจำนวนมากที่ต้องอยู่ในสถานะที่เรียกว่ามีบทบาทเชิงซ้อน คือ การที่ต้องรับบทบาทหลายด้านทั้งบทบาทของภรรยาแม่บ้านและการทำงานเพื่อหารายได้ดูแลบุตร และบุพการีพร้อมกัน ส่งผลให้ผู้ดูแลโดยเฉพาะผู้ที่มีฐานะยากจนต้องประสบปัญหาในการดูแลทั้งการขาดความรู้ มีปัญหาด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต รวมทั้งด้านเศรษฐกิจของผู้ดูแลหากต้องดูแลผู้สูงอายุเป็นเวลานาน

(3.) รูปแบบการจัดตั้งศูนย์เอนกประสงค์, ศูนย์ผู้สูงอายุหรือศูนย์การเรียนรู้

การจัดตั้งศูนย์เอนกประสงค์ ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ หรือศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน อาจจะเป็นสถานที่ในวัด สถานปฏิบัติธรรม หรือในหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานภาครัฐที่มีความพร้อม เพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ เช่น ใช้ในกิจกรรมตรวจสุขภาพ กิจกรรมออกกำลังกาย กิจกรรมเรียนรู้ส่งเสริมถ่ายทอดประสบการณ์ชีวิตให้ลูกหลานได้เรียนรู้จากปราชญ์ชาวบ้านหรือผู้สูงอายุที่มีวิชาความรู้หากไม่ได้รับการถ่ายทอดสู่ลูกหลานแล้วองค์ความรู้นั้นอาจจะสูญหายไปกับผู้สูงอายุคนนั้น จัดตั้งเป็นศูนย์ปฏิบัติธรรมทางใจ วิปัสสนากรรมฐานฝึกสมาธิ กิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมการร้องเพลง การนวดพื้นฟูร่างกาย กิจกรรมจ่ายเบี้ยผู้สูงอายุ เป็นต้น นอกจากนั้นชุมชนและพื้นที่หลายแห่งได้มีการจัดตั้งศูนย์เอนกประสงค์ผู้สูงอายุหรือศูนย์ส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุเพื่อจัดกิจกรรมสนับสนุนผู้สูงอายุในชุมชน อย่างไรก็ตามบทบาทของศูนย์ในขณะนี้มุ่งไปยังกลุ่มผู้สูงอายุที่ยังไม่มีภาระพึ่งพิงเป็นหลัก สิ่งเหล่านี้จะต้องมีหน่วยงานภาครัฐเข้ามาเกี่ยวข้องสนับสนุน เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล สถานีอนามัย สาธารณสุข หรือหน่วยงานจากกระทรวงพัฒนาสังคมโดยมีเจ้าหน้าที่เข้ามาส่งเสริมให้ความรู้ในเรื่องระเบียบวิธีการเกี่ยวกับภาครัฐเพื่อให้ชมรมผู้สูงอายุหรือหน่วยงานองค์กรต่างๆได้ทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข

(4.) รูปแบบการดูแลผู้สูงอายุในระยะยาว

การดูแลผู้สูงอายุในระยะยาวในปัจจุบันมีความต้องการการดูแลอย่างต่อเนื่องและเชื่อมโยงกันระหว่างการดูแลในครอบครัวสถาบันและชุมชนเพื่อทดแทนความต้องการขั้นพื้นฐานที่จะช่วยให้บุคคลที่สูญเสียหรือเสื่อมความสามารถกระทำหน้าที่ทางสังคม มีคุณภาพชีวิตที่ดีที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ ทำให้กิจกรรมและการบริการมีความคาบเกี่ยวกับบริการที่ต่างประเภทกันคือ บริการสุขภาพและบริการสังคมและยังมีความแตกต่างภายในรูปแบบบริการต่างๆของการดูแลระยะยาวอีกด้วย การดูแลระยะยาวที่ดีจึงต้องสามารถประสานกิจกรรมและบริการจากหลายฝ่ายเข้าด้วยกันต้องมีการบริหารจัดการจัดบริการแก่ผู้ที่เจ็บป่วยเรื้อรังโดยเฉพาะผู้ที่เป็นโรคความจำเสื่อมซึ่งต้องการบริการหลากหลายประเภทโดยเฉพาะอย่างยิ่งให้ได้รับบริการด้านสุขภาพอย่างเหมาะสมขณะเดียวกันการออกแบบที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมและการจัดหารายได้สำหรับซื้ออุปกรณ์และเครื่องช่วยเหลือต่างๆซึ่งเป็นบริการด้านสังคมก็มีความสำคัญต่อผู้รับบริการและเป็นเครื่องมือที่จะช่วยลดภาระของการดูแลระยะยาวลง

6. ข้อเสนอแนะ

ภาคราชการควรมีนโยบายการวางแผนและโครงการที่ตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุหรือหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น มีแนวคิดนโยบาย ดังต่อไปนี้

(1.) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การสร้างอาชีพแก่ผู้สูงอายุที่ยังสามารถทำงานได้และการจัดหาอาชีพที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุ ซึ่งจะช่วยให้ผู้สูงอายุไม่ต้องพึ่งพาหรือเป็นภาระแก่ผู้อื่นน้อยลง รวมทั้งเป็นการเพิ่มศักดิ์ศรีและสภาพทางจิตใจแก่ผู้สูงอายุ
2. ให้ครอบครัวชุมชนได้มีบทบาทสำคัญในการดูแลผู้สูงอายุในชุมชนพร้อมสร้างแรงจูงใจในรูปแบบต่างๆ
3. หาแหล่งเงินกู้ให้กับผู้สูงอายุเพื่อใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพรวมทั้งช่วยเหลือจัดการธุรกิจหรือการทำงานให้มีรายได้ต่อไป
4. การจัดฝึกอบรมพัฒนาทักษะการเตรียมความพร้อมเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ
5. ลดภาษีที่ชัดเจนสร้างแรงจูงใจสำหรับคนที่ดูแลผู้สูงอายุ หรือลดภาษีให้กับองค์กรที่จ้างผู้สูงอายุมีงานทำ
6. การจัดเงินสวัสดิการช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาสภาวะวิกฤต เช่น การเกิดอุบัติเหตุหรือเจ็บป่วยฉุกเฉิน เป็นต้น
7. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สูงอายุเป็นสมาชิกกลุ่มชมรมร่วมทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุด้วยกันเองมีความอบอุ่นมีความสุขโดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ไม่มีสมาชิกในครัวเรือน

(2.) ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อค้นหาและนำภูมิปัญญาทุกกลุ่มทุกระดับมาใช้ประโยชน์ซึ่งจะทำให้ผู้สูงอายุมีรายได้และได้รับเกียรติจากสังคม
2. ควรมีการศึกษาวิจัยการจัดบริการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุเฉพาะกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้สูงอายุติดสังคม กลุ่มติดบ้าน กลุ่มติดเตียง โดยเฉพาะเป็นประเด็นเชิงลึกในทั้งส่วนของสภาพปัญหา และความต้องการบริการสวัสดิการ

บรรณานุกรม

- จงจิตต์ ฤทธิรงค์และคณะ. (2554). “เรื่องการสูงวัยของประชากรในประชาคมอาเซียน”.
รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- จุมพล พูลภัทรชีวิน และคณะ. (2555). “การวิจัยและพัฒนากระบวนการสร้างความดีมีคุณธรรม”.
ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม, สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้. องค์การมหาชน.
- ชนิตา สุ่มมาตย์. (2552). “การพัฒนารูปแบบการจัดการการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุโดยองค์กร
 ชุมชนในภาคอีสาน”. *วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยมหิดล.*
- ชลัยพร อมรวัฒนาและคณะ. (2551). “เรื่องแนวทางและมาตรการส่งเสริมการมีงานทำใน
 ผู้สูงอายุ”. *รายงานการวิจัย. ศูนย์บริการทางวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2559). *เวทีวิชาการโน้ตชนใหม่ผู้สูงอายุ เกษียณอายุ
 ราชการ 65 ปีถึงเวลาแล้วหรือยัง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สถาบันวิจัย.*
- สัมฤทธิ์ ศรีดำรงสวัสดิ์. (2549). *รูปแบบการดูแลสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุระยะยาวโดยชุมชน.
 สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศและสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและ
 สังคมแห่งชาติ.*
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2550). *สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย. กรุงเทพฯ :*
สถาบันวิจัย
- ศิริพันธุ์ สาสัตย์. (2552). *โครงการการศึกษาการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุระยะยาวในประเทศไทย. นนทบุรี :*
สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- ศิริวรรณ ศิริบุญ. (2552). *บทบาทของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับผู้สูงอายุ. กรุงเทพฯ :*
มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2557). *การสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ.2557. กรุงเทพฯ :*
บริษัท เท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัล พับลิเคชั่น จำกัด.
- Antonovsky.(1993). *The structure and Properties of the Sense of Coherence.
 Scale”.Social Science Medicine.*
- Boyle. Geraldine. (2004). *Facilitating Choice and Control for Older People in Long-
 term Care.*Health Social Care in the Community.
- Cicirelli. Victor G. (1981). *Helping Elderly Parents. The Role of Adult Children.*
 Boston : Auburn House Publishing.
- D. A. Mazmanian. \$ P. A. Sabatier. (1989). *Implementation And Public Policy : With A
 New Postscript.* Latham. MD : University Press of America.

- Davis Easton. (1953). *The Political System An inquiry in to the State of Political Science*. New York : Alfred A. Knorf.
- Fred W. Riggs. "introduction" in Fred W. (1970). *Riggs Frontiers of Development Administration*. Durham North Carolina : Duke University Press.
- George F. Gant. (1979). *Development Administration : Concepts, Goals. Methods* Madison. Wisconsin : The University of Wisconsin Press.
- H. J. Hartley. (1968). Education planning programming-budgeting a systems approach.
- Harold Lasswell & Abraham Kaplan. (1970). *Power and Society*. New Haven : yale University press.
- Leiby. S.A. and D.R. Shupe. (1992). *Does Home Care Lesson Hospital Readmission for the Elderly*. Home Healthcare Nurse.
- Thomas R. Dy. (1984). *Understanding Public Policy*. Englewood Cliffs. Prentice Hall.

**พุทธบูรณาการเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืน
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง**
THE BUDDHISM INTEGRATION FOR SUSTAINABLE COMMUNITY
ENVIRONMENT MANAGEMENT OF LOCAL ADMINISTRATIVE
ORGANIZATIONS IN RAYONG PROVINCE

ศิริวัฒน์ ครองบุญ* ประเสริฐ ธิลา**

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “พุทธบูรณาการเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษายุทธศาสตร์การอนุรักษ์ ฟื้นฟู การจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง และเพื่อนำเสนอพุทธบูรณาการเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง โดยผู้วิจัยได้ทำการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ในส่วนของการวิจัยเชิงปริมาณวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยผู้วิจัยได้จัดลำดับการนำเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และทดสอบสมมติฐานด้วยค่าที (t-test) และ ค่าเอฟ (F-test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) และการหาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (regression coefficient) เป็นการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (multiple regression analysis)

ผลการวิจัย พบว่า

ข้อมูลยุทธศาสตร์การอนุรักษ์ ฟื้นฟู การจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง โดยภาพรวม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.92$) และพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง รายได้ต่อเดือน และประสบการณ์ในการทำงาน ไม่ส่งผลกระทบต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง ปัจจัยยุทธศาสตร์การอนุรักษ์ ฟื้นฟูส่งผลกระทบ

*หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

**ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

จัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง โดยรวมอยู่ในระดับต่ำ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .293 ทำนายการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง ได้ร้อยละ 7.80 ปัจจัยที่มีผลต่อยุทธศาสตร์การอนุรักษ์ ฟื้นฟู มีจำนวน 2 ด้าน ด้านสามารถนำไปปฏิบัติได้ ด้านเป็นประโยชน์ต่อชุมชน และปัจจัยที่ไม่มีอิทธิพลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง ได้แก่ มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ปัจจัยการบริหารงานตามหลักจักร 4 ส่งผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง โดยรวมอยู่ในระดับต่ำ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .331 ทำนายการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง ได้ร้อยละ 10.00 ปัจจัยการบริหารงานตามหลักจักร 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 2 ด้าน คือ ด้านอัตตสัมมาปณิธิ การตั้งตนไว้ชอบ ตั้งตนไว้ถูกวิธี และด้านที่ไม่มีอิทธิพลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง ได้แก่ ด้านสัปปุริสสังเสวะ คบคนดี เสวนาคคนดี ด้านปฏิรูปเทสวาสะ มีสิ่งแวดล้อมที่ดี อยู่ในถิ่นที่เหมาะสม

ปัจจัยการบริหารตามหลักสังคหวัตถุ 4 ส่งผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง โดยรวมอยู่ในระดับต่ำ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .382 ซึ่งปัจจัยการบริหารตามหลักสังคหวัตถุ 4 สามารถร่วมกันทำนายการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง ได้ร้อยละ 13.60 ปัจจัยการบริหารตามหลักสังคหวัตถุ 4 มีผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง ผู้วิจัยจึงได้ทำการทดสอบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารตามหลักสังคหวัตถุ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 2 ด้าน คือ ทาน การให้ ปิยวาจา วาจาเป็นที่รัก และด้านที่ไม่มีอิทธิพลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง ได้แก่ อัตถจริยา การประพฤติประโยชน์ ด้านสมานัตตตา การวางตนเสมอต้นเสมอปลาย การบริหารงานอย่างมีคุณภาพ ส่งผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง พบว่า ปัจจัยการบริหารงานตามหลักจักร 4 และด้านการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยรวมอยู่ในระดับต่ำ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .274 สามารถร่วมกันทำนายการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง ได้ร้อยละ 7.00 ปัจจัยการบริหารงานตามหลักจักร 4 และด้านการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 1 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 และด้านที่ไม่มีอิทธิพลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง ได้แก่ ด้านการบริหารงานหลักจักร 4

คำสำคัญ: พุทธบูรณาการ, การจัดการ, สิ่งแวดล้อมชุมชน, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ABSTRACT

The research study “Buddhist integration for sustainable management of urban environment in the local administrative organization, Rayong province” has the purposes to explore the strategies of sustainable conservation and management of urban environment in the local administrative organization, Rayong province, to find out the factors which influence the sustainable management of urban environment in the local administrative organization, Rayong province and to present the Buddhist integration for sustainable management of urban environment in the local administrative organization, Rayong province. In this study, the qualitative method and the quantitative method were chosen. The quantitative study was analyzed by SPSS. The questionnaire was used to collect data. Statistical analysis involved are Frequency, Percentage, Mean and Standard Deviation. In testing the hypothesis, the researcher chose One Way ANOVA technique which was measured by t-test and F-test, the Least Significant Difference: LSD and the multiple regression analysis.

The results of this research found that:

The findings in the present study are as the following: most participants who completed the questionnaire stated? high level ($X=3.92$). The factors expected to influence the sustainable management of urban environment in local administrative organization, Rayong province, which are age, gender, education level, job position, salary and work experience, do not impact on the management significantly. In analysis of factors influence the sustainable management of urban environment in local administrative organization, Rayong province, the multiple correlation coefficients is 0.293. It is used for predicting of the sustainable management of urban environment in the local administrative organization, Rayong province and prediction value is at 7.80 percent. There are 2 types of factors influence the conservation strategies: the practical type and the benefits for community type. Factors which does not influence the sustainable management of urban environment in local administrative organization, Rayong province, are clear objectives, Cakka: 4 virtues wheeling one to prosperity. The multiple regression coefficients of these factors is 0.331. The predict value is of 10 percent in predicting the sustainable management of urban environment in local administrative organization, Rayong province. The Cakka factor is significant at statistical level 0.05. The Cakka factor consists of 2 aspects which are Attasammapanidhi: setting oneself

in the right course, aspiring and diverting oneself in the right way, and the other two which do not influence the sustainable management are Sappurisupassaya: association with good people, and Patirupadesavasa: living in a suitable region, good or favorable environment.

Factors related to administration following the four Sangahavatthu influence the sustainable management of urban environment in the local administrative organization, Rayong province, at overall low level. Its multiple relation coefficients is 0.382. These factors can be used to predict the sustainable management of urban environment in the local administrative organization, Rayong province at 13.60 percentage. Since these factors influence the sustainable management of urban environment in the research area, the researcher conducted the hypothesis testing concerning factors related administration following the four Sangahavatthu at the significant statistic level 0.05. Two of four Sangahavatthu which influence the management are Dana or giving and Piyavaca or kindly speech. The other two of Sangahavatthu which do not influence the management are Atthacariya or useful conduct and Samanattata or even and equal treatment. It is found that factors related to administration following the four Sangavatthu and the four Cakka are at low level. The multiple relation coefficients is 0.274. These can be used together to predict the sustainable management of urban environment in the local administrative organization, Rayong province at 7.00 percentage. Factors related to administration following the four Cakka and the four Sangahavatthu is significant at the statistical level 0.05. The four Cakka does not influence the sustainable management of urban environment in the local administrative organization, Rayong province.

Keywords: Buddhist integration, management, urban environment, local administrative organization

๑. บทนำ

ในยุคโลกาภิวัตน์ซึ่งมีความเจริญก้าวหน้าทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้มนุษย์และสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม สิ่งทีมนมนุษย์ได้รับจาก วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ก็ล้วนแต่เป็นสิ่งดีงาม สร้างสรรค์ อำนวยความสะดวกสบาย เพราะเป็น การนำเอาวิทยาศาสตร์และความรู้ที่ได้จากการรวบรวมมาประยุกต์ใช้ตามความประสงค์ของมนุษย์ เพื่อแก้ปัญหา และเพิ่มความสะดวกสบายในการดำเนินชีวิต ซึ่งเกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านความเหมาะสม ค่านิยม วัฒนธรรมทางสังคม สิ่งแวดล้อมเป็นเครื่องชี้แนวทางในการพัฒนาเทคโนโลยี มนุษย์เป็นผู้ ประสานความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างสิ่งแวดล้อมกับเทคโนโลยี เมื่อมีการใช้เทคโนโลยีที่ไม่ เหมาะสมหรือในทางที่ผิด ทำให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลง มนุษย์ต้องแก้ไขควบคุมการใช้เทคโนโลยี ในขณะเดียวกัน ก็ต้องพัฒนาเทคโนโลยีขึ้นมาแก้ไขสภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรมลง ให้กลับสภาพเดิม และมีการพัฒนาปรับปรุง สร้างสรรค์เทคโนโลยีที่เหมาะสมที่สุดต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม เป็นความเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดประโยชน์ สูงสุด (คณะกรรมการวิชาสิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีและชีวิต, 2553) สิ่งแวดล้อมเป็นรากฐานอันสำคัญ ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยมีมนุษย์เป็นผู้กำหนดการตามเป้าหมาย ผลจาก เทคโนโลยีในการพัฒนาอุตสาหกรรม ก่อให้เกิดการขยายตัวของชุมชน การเพิ่มขึ้นของจำนวน ประชากร การใช้เทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสม และพฤติกรรมของมนุษย์ ทำให้เกิดปัญหาทางด้านสังคม ด้านจิตใจ และด้านความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อม มีการใช้ทรัพยากรเพิ่มมากขึ้น มลพิษจาก อุตสาหกรรมมีปัญหาก็ทวีความรุนแรง และได้รับผลกระทบเป็นวงกว้าง ทั้งด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ จากร่างรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EHIA) (บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน), 2553) ดังที่ สุพิชัย ศิริรักษ์ (2558) ได้กล่าวว่า “การมุ่ง พัฒนาประเทศและรับเอาอุตสาหกรรมต่าง ๆ จากต่างประเทศเข้ามาสู่กระบวนการผลิต โดยไม่ได้มี มาตรการตั้งรับที่เพียงพอ ก่อให้เกิดผลกระทบในด้านลบต่อสิ่งแวดล้อม”

จังหวัดระยองเป็นเมืองอุตสาหกรรม มีโรงงานอยู่เป็นจำนวนมาก อยู่ในเขตรับผิดชอบ ของการนิคมอุตสาหกรรม และขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้วิจัยพิจารณาเห็นความสำคัญของ การจัดการสิ่งแวดล้อมที่จะส่งผลกระทบต่อชุมชน เพื่อลดอัตราความเสี่ยงและอันตรายร้ายแรง เท่าที่ผ่านมาเมื่อเกิดการรั่วไหลของสารเคมีอย่างรุนแรงมักจะประเมินว่าอยู่เฉพาะในพื้นที่โรงงาน แต่ความเป็นจริงแล้วมักจะไปไกลถึงชุมชน ชุมชนจึงมีความห่วงใยในเรื่องน้ำใช้ น้ำเสีย และของเสีย ที่เกิดขึ้น อันจะส่งผลกระทบต่อประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย จึงมีความสนใจที่จะศึกษาพุทธบูรณา การเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง เพื่อจะได้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืน หลักพุทธธรรมที่ สามารถนำมาบูรณาการเข้ากับแนวคิดทฤษฎีการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน ตามวงจรแห่ง ความสำเร็จ (PDCA) และเพื่อนำเสนอพุทธบูรณาการเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง เพื่อให้ประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้า

มามีบทบาทในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมชุมชนร่วมกัน จัดระบบการบริหารงานด้านสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปตามหลักการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม กำหนดอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และราชการส่วนท้องถิ่น ให้เกิดการประสานงานและมีหน้าที่ร่วมกันส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และกำหนดแนวทางปฏิบัติในส่วนที่ไม่มีหน่วยงานได้รับผิดชอบ เพื่อให้การพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษายุทธศาสตร์การอนุรักษ์ พันธุ์ การจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง

2.3 เพื่อนำเสนอพุทธบูรณาการเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของเนื้อหาและตัวแปรเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การอนุรักษ์ พันธุ์ และหลักพุทธธรรมที่สามารถนำมาบูรณาการและแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ดังนี้

3.1.1 ขอบเขตด้านยุทธศาสตร์การอนุรักษ์ พันธุ์ และควบคุมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ประกอบด้วย

- 1) เพิ่มพื้นที่สีเขียว โดยการเพิ่มพื้นที่ทั้งป่าปก ป่าชายเลน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
- 2) อนุรักษ์ พันธุ์ ทรัพยากรทางทะเลชายฝั่ง และมีการใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสมเกิดสมดุลต่อระบบนิเวศ
- 3) อนุรักษ์ พันธุ์และพัฒนาทรัพยากรน้ำผิวดินและแหล่งน้ำใต้ดิน โดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

4) สนับสนุนการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายจากแหล่งกำเนิด รวมทั้งมีระบบการจัดการที่ถูกต้อง

5) เสริมสร้างจิตสำนึก ความรู้ ความเข้าใจแก่ทุกภาคส่วน สร้างภาคีเครือข่าย เพื่อการมีส่วนร่วมในการดูแล รักษาสิ่งแวดล้อม ในทุกภาคส่วน

3.1.2 ขอบเขตด้านหลักพุทธธรรม ใช้หลักจักร 4 คือ ธรรมอันนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง ดุจลือนำไปสู่ที่หมาย ได้แก่

- 1) ปฏิรูปเทสวาสะ อยู่ในถิ่นที่ดี มีสิ่งแวดล้อมเหมาะสม
- 2) สัปปริสุปัสสยะ สมาคมกับสัตบุรุษ
- 3) อัตตสัมมาปณิธิ ตั้งตนไว้ชอบ ตั้งจิตคิดมุ่งหมาย นำตนไปถูกทาง

4) ปุพเพตปญญาตา ความเป็นผู้ได้ทำความดีไว้ก่อนแล้ว มีพื้นเดิมดี ได้สร้างสมคุณความดีเตรียมพร้อมไว้แต่ต้น

3.1.3 ขอบเขตด้านหลักพุทธธรรม ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 คือ ธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้อื่น ได้แก่

- 1) ทาน การให้ความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล ให้คำปรึกษา
- 2) ปิยวาจา การกล่าววาจาอันเป็นที่รัก สุภาพ อ่อนหวาน สมานสามัคคี
- 3) อตถจริยา การประพฤติประโยชน์ต่อชุมชน
- 4) สมานัตตตา การวางตนเหมาะสมเสมอต้นเสมอปลายตามสมควรแก่ฐานะ

3.1.4 ขอบเขตด้านแนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาประสิทธิภาพและคุณภาพของการดำเนินงานของ Dr.William W.Edwards Deming เพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบวงจร ซึ่งมี 4 ประการ คือ Plan-Do-Check-Act (PDCA) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) P (Plan) หมายถึง การวางแผนดำเนินงาน
- 2) D (Do) หมายถึง การดำเนินงานตามแผน
- 3) C (Check) หมายถึง การตรวจสอบผลการดำเนินงาน
- 4) A (Act) หมายถึง การทบทวน ปรับปรุง และแก้ไขพัฒนา

3.2 ขอบเขตด้านประชากร/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 3 กลุ่ม ดังนี้

1) ประชากรในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้บริหาร พนักงาน พนักงานจ้าง ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง (อบจ.) (2) เทศบาล มี 30 แห่ง โดยแบ่งเป็นเทศบาลนคร 1 แห่ง คือ เทศบาลนครระยอง เทศบาลเมือง 2 แห่ง คือ เทศบาลเมืองมาบตาพุด เทศบาลเมืองบ้านฉาง และ (3) องค์การบริหารส่วนตำบล มี 37 แห่ง รวมทั้งหมด 68 แห่ง มีจำนวนประชากรทั้งหมด 3,676 คน

2) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ซึ่งเป็นผู้บริหาร พนักงาน พนักงานจ้าง ที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเป็นบุคคลผู้มีบทบาทอย่างสำคัญในพื้นที่จังหวัดระยอง จำนวน 18 รูป/คน

3) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) โดยผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง จำนวน 9 คน

3.3 ขอบเขตพื้นที่/สถานที่

ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ในการทำวิจัย คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง ประกอบด้วย (1) องค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง (อบจ.) (2) เทศบาล มี 30 แห่ง และ (3) องค์การบริหารส่วนตำบล มี 37 แห่ง รวมทั้งหมด 68 แห่ง

3.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการทำวิจัยระหว่างเดือน มิถุนายน 2559 – มีนาคม 2560 รวมระยะเวลา 9 เดือน

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณก่อน แล้วจึงทำการวิจัยเชิงคุณภาพ วิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้การศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ด้วยการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) แจกแบบสอบถามโดยการสุ่มอย่างง่าย (Random Sampling) ในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เริ่มด้วยการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) แล้วนำข้อมูลที่ได้มาสร้างแบบสัมภาษณ์โดยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพราะงานวิจัยผสมวิธีส่วนใหญ่จะคำนึงถึงปรัชญาในการวิจัย การวิจัยผสมวิธีจะอ้างอิงถึงการออกแบบในการวิจัย ซึ่งขึ้นอยู่กับฐานความคิดทางปรัชญา และมุ่งไปที่เทคนิคและวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล (วรรณดี สุทธิณารากร, 2556) แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขเสนอต่อเวทีการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) พัฒนาแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนให้สมบูรณ์ก่อนนำเข้าสู่การสอบคุชฎีพิจารณา เพื่อหาข้อสรุปและข้อเสนอแนะในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง ให้เป็นมาตรฐานก่อนที่จะเสนอผลงานวิจัยต่อสาธารณะในลำดับต่อไป

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

4.1.1 ประชากร (Population)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้บริหาร พนักงาน พนักงานจ้าง ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง ประกอบด้วย (1) องค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง (อบจ.) (2) เทศบาล มี 30 แห่ง โดยแบ่งเป็นเทศบาลนคร 1 แห่ง คือ เทศบาลนครระยอง เทศบาลเมือง 2 แห่ง คือ เทศบาลเมืองมาบตาพุด เทศบาลเมืองบ้านฉาง และ (3) องค์การบริหารส่วนตำบล มี 37 แห่ง รวมทั้งหมด 68 แห่ง มีจำนวนประชากรทั้งหมด 3,676 คน

4.1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ แบ่งกลุ่มขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง ตามสัดส่วนผู้บริหาร พนักงาน และพนักงานจ้าง ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 361 คน คำนวณจากตารางสำเร็จรูปของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) (Yamane, Taro, 1967).

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล (Instrument)

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นก่อนลงพื้นที่ ข้อมูลที่สำคัญในช่วงนี้ คือ ยุทธศาสตร์การอนุรักษ์ พื้นที่ และควบคุมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ข้อมูล

แนวคิดทฤษฎีการจัดการสิ่งแวดล้อม 4 ประการ คือ Plan-Do-Check-Act (PDCA) หลักจักร 4 คือ ธรรมอันนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง หลักสังคหวัตถุ 4 คือ ธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของผู้อื่น และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล Silverman ได้มีการจัดเก็บข้อมูล 4 วิธี คือ (1) การสังเกต (Observation) (2) ตำราและเอกสาร (Texts & Documents) (3) การสัมภาษณ์ (Interviews) (4) การบันทึกวีดิทัศน์และโสตทัศนูปกรณ์ (Audio & video recording) (Silverman, D.,2000)

การสัมภาษณ์เป็นวิธีการที่จะได้ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิด ความคิดเห็นและมุมมอง ค่านิยมที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ ระบุไปถึงการบอกเล่าประสบการณ์ต่าง ๆ ที่สะท้อนให้เห็นในบุคคลนั้น ๆ และที่สำคัญการสัมภาษณ์จะเป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกิดขึ้นในอดีตมาพรรณนาได้ (Creswell, J. W.,2007)

4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่ได้สร้างขึ้นมาจากการศึกษาค้นคว้าแนวคิด และทฤษฎีต่าง ๆ รวมทั้งเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตรงตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.3.1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) เป็นหลักก่อน โดยการดำเนินการขั้นแรก คือ นำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้ จำนวน 361 ชุด มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสำรวจ (Editing) แล้วดำเนินการลงรหัสตามคู่มือการลงรหัส (Code Book) แล้วจึงดำเนินการถ่ายรหัสทั้งหลายลงในแบบฟอร์มถ่ายข้อมูล (Transfer Sheet) บรรจุข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์และวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อการวิจัยทาง สังคมศาสตร์หาค่าทางสถิติ สถิติที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ สถิติพรรณนา หรือสถิติบรรยาย (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าสถิติร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ (Mean) และค่าส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. (Standard Deviation) สำหรับบรรยายข้อมูลทั่วไป และใช้สัมประสิทธิ์ การถดถอย (regression coefficient) เป็นการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (multiple regression analysis) เพื่อใช้อธิบายผลของตัวแปร DV ที่เกิดขึ้น

4.3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ มีขั้นตอนดังนี้

1) ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารเนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

2) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ (Interview) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้

3) การสร้างบทสรุปและการพิสูจน์บทสรุป เป็นการนำแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยต่างๆ ทางวิชาการ มาสร้างเป็นบทสรุปร่วมกับข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้โดยเน้นความเชื่อมโยง เพื่อนำไปสู่การพิสูจน์ที่เป็นรูปธรรมและตรงต่อข้อเท็จจริง

4) การวิเคราะห์ข้อมูลการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความแตกต่างของผู้ให้ข้อมูลหลัก ความแตกต่างของเวลาที่ได้ข้อมูล และความแตกต่างของสถานที่ที่ได้ข้อมูล เมื่อตรวจสอบแล้วปรากฏว่าข้อมูลเป็นไปในทิศทางเดียวกันหรือสอดคล้องกัน จึงนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อตอบใจทวิวิจัยและวัตถุประสงค์ของการวิจัย ร่วมกับข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถาม ซึ่ง สตรอส และกอบิน ได้นำเสนอในประเด็นว่า “ในการวิจัยเชิงคุณภาพจำเป็นต้องได้รับการประเมินอย่างแม่นยำ เพื่อตอบย้ำถึงความชัดเจนที่มีประสิทธิภาพ เพื่อว่าผู้อ่านผลงานการวิจัยที่ดีพิมพ์สามารถประเมินคุณค่าของงานวิจัยได้ (Strauss, A. and J. Corbin, 1990)

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การอนุรักษ์ พื้นที่ และควบคุมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

ผลการศึกษา พบว่า ข้อมูลยุทธศาสตร์การอนุรักษ์ พื้นที่ และควบคุมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยภาพรวมพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.92$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่า ทั้ง 3 ด้าน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย คือ อันดับหนึ่ง ด้านเป็นประโยชน์ต่อชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.98$) อันดับสอง ด้านมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.92$) อันดับสาม คือ ด้านสามารถนำไปปฏิบัติได้ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.86$) ตามลำดับ

5.2 ผลการวิเคราะห์การบริหารงานตามหลักจักร 4 คือ ธรรมที่นำไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง ดุลลัทธิธรรมาไปสู่ที่หมาย ซึ่งมีความสอดคล้องเหมาะสมกับการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง

ผลการศึกษา พบว่า ข้อมูลการบริหารงานตามหลักจักร 4 คือ ธรรมที่นำไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง โดยรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.72$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน และระดับความคิดเห็น ระดับปานกลาง 1 ด้าน

เรียงจากมากไปหาน้อย คือ อันดับหนึ่ง ด้านบุพเพกตบุญญตา มีพื้นเดิมดี มีทุนดีที่ได้เตรียมไว้ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$) อันดับสอง คือ ด้านปฏิรูปเทสวาสะ มีสิ่งแวดล้อมที่ดี อยู่ในถิ่นที่เหมาะสม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$) อันดับสาม คือ ด้านอัตตสัมมาปณิธิ การตั้งตนไว้ชอบ ตั้งตนไว้ถูกวิธี มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$) ตามลำดับ

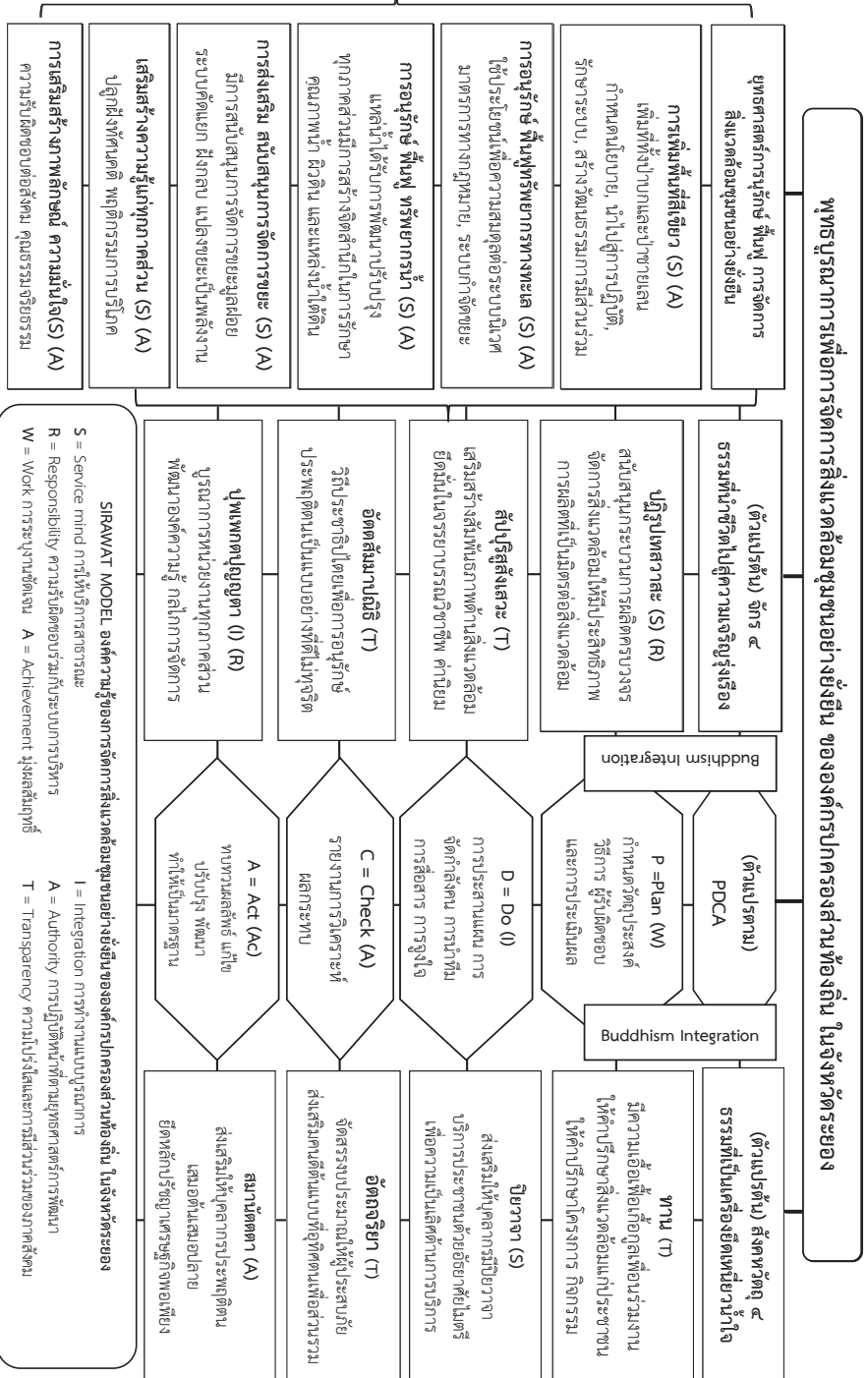
5.3 ผลการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 คือ ธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของผู้อื่น ซึ่งมีความสอดคล้องเหมาะสมกับการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดระยอง

ผลการศึกษา พบว่า ข้อมูลการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 คือ ธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของผู้อื่น โดยรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$) เรียงจากมากไปหาน้อย คือ อันดับหนึ่ง ปิยวาจา วาจาเป็นที่รัก มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$) อันดับสอง คือ อัตถจริยา การประพฤติประโยชน์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$) อันดับสาม คือ ทานการให้ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$) ตามลำดับ

5.4 ผลการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง ตามวงจรแห่งความสำเร็จ (PDCA)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง ตามวงจรแห่งความสำเร็จ (PDCA) โดยรวม พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย คือ อันดับหนึ่ง ด้านการดำเนินงาน (Do) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$) อันดับสอง ด้านการทบทวน ปรับปรุง และแก้ไขพัฒนา (Act) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$) อันดับสาม คือ ด้านการวางแผน (Plan) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$) ตามลำดับ ผู้วิจัยสามารถนำสาระสำคัญของการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง มาสังเคราะห์แสดงเป็นองค์ความรู้ได้ตั้งแผนภาพ

ส่งเคราะห์เขาใน S = Service mind และ A = Authority

6. อภิปรายผล

จากการศึกษาข้อมูลยุทธศาสตร์การอนุรักษ์ ฟื้นฟู การจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง โดยภาพรวม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.92$) เพราะการจัดการสิ่งแวดล้อม จะต้องมุ่งไปสู่นโยบายการจัดการระบบสิ่งแวดล้อมเป็นประการสำคัญ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การสร้างนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมของผู้นำ เพราะมีอิทธิพลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อม ซึ่งส่วนใหญ่จะเน้นไปที่การจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ วิสัยทัศน์ นโยบายด้านสังคม เศรษฐกิจ การศึกษา คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งการปรับปรุงระบบการปฏิบัติงาน เพราะจะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับความไว้วางใจในการบริหารงาน และการทำงานอย่างที่ได้ได้รับความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูชัยพัชรสกลิต (พรชัย สวาทะนันท์) (2557) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในศาสนสถาน เพื่อการเรียนรู้ธรรมะ: กรณีศึกษา วัดราชพฤกษ์ อำเภอบ้านค่าย จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการศึกษา พบว่า บริบทสิ่งแวดล้อมของวัดมีสภาพปัญหาที่ต้องปรับปรุงเพื่อการเรียนรู้ 3 ด้าน คือ กายภาพ บุคลากรของวัด และการเรียนรู้ธรรมะ สอดคล้องกับ พระครูสมุห์ณัฐเสถียร อธิญาณ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการการสาธารณูปการของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 ผลการวิจัย พบว่า สภาพของวัดและสิ่งแวดล้อมควรจะได้ดำเนินการปลูกต้นไม้ภายในบริเวณวัดให้มีความร่มรื่น เน้นการปลูกต้นไม้ การจัดสวนหย่อม (2559) สอดคล้องกับ บุญชายุธ นาคมุจลินท์ ได้วิจัยเรื่อง “วิเคราะห์การบริหารองค์กรในการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาของศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดอุทัยธานี” พบว่า การบริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้นั้นต้องมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของทฤษฎีและหลักการบริหารทั่วไป เพื่อจะได้นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการทำงาน สถานการณ์และสิ่งแวดล้อม 2559 และสอดคล้องกับสนา มหัทธนาตุลย์ ได้วิจัยเรื่อง ชีวิตวิทยาเชิงพุทธ : ระบบความสัมพันธ์ของชีวิตและสิ่งแวดล้อม และการสร้างปัจจัยเกื้อกูลต่อการพัฒนาชีวิตตามหลักสัปปายะ พบว่า ระบบความสัมพันธ์ของชีวิตและสิ่งแวดล้อมตามหลักชีวิตวิทยาเชิงพุทธมีเซลล์และพันธกรรมเป็นความสัมพันธ์ของชีวิต ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อมเป็นไปใน 2 มิติ คือ มิติความสัมพันธ์ของการอาศัยอยู่ร่วมกันในระบบนิเวศระหว่างสิ่งมีชีวิตด้วยกันและมิติความสัมพันธ์มุกกว้างระหว่างสิ่งมีชีวิตกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ทุกมิติอาศัยหลักภาวะอัมระดุล ซึ่งเป็นหลักการสำคัญทางชีวิตวิทยามีการปรับตัวของร่างกายในการดำรงอยู่ในสภาวะแวดล้อมตามธรรมชาติได้อย่างกลมกลืนสอดคล้องกับธรรมชาติ (2559) ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง ได้แก่ อายุ และปัจจัย เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง รายได้ต่อเดือน และประสบการณ์ในการทำงาน ไม่ส่งผลกระทบต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งทิพย์ บำรุงสุข (2555) ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการสิ่งแวดล้อม

กรณีศึกษา เขตลุ่มแม่น้ำกรอง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการศึกษา พบว่า การทดสอบสมมติฐาน อายุ อาชีพ และรายได้ แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมและผลการจัดการสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการศึกษา พบว่า ยุทธศาสตร์การอนุรักษ์ พื้นที่ ส่งผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง พบว่า ปัจจัยยุทธศาสตร์การอนุรักษ์พื้นที่มีอิทธิพลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง โดยรวม อยู่ในระดับต่ำ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .293 ทำนายการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง ได้ร้อยละ 0.78 ปัจจัยที่มีผลต่อยุทธศาสตร์การอนุรักษ์ พื้นที่ มีจำนวน 2 ด้าน ด้านสามารถนำไปปฏิบัติได้ ด้านเป็นประโยชน์ต่อชุมชน และปัจจัยที่ไม่มีอิทธิพลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง ได้แก่ มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของเยาวลักษณ์ สุตะโคตร (2553) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การพัฒนาภาวะผู้นำของพนักงานเทศบาล: กรณีสำนักงานเทศบาลเมืองมุกดาหาร” พบว่า การพัฒนาภาวะผู้นำและมีเจตคติต่อการใช้ภาวะผู้นำ หลังการฝึกอบรมดีกว่าก่อนการฝึกอบรม และพนักงานเทศบาลทุกคนให้ความสำคัญต่อการศึกษานวทางการนำภาวะผู้นำมาใช้ในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้การปฏิบัติงานในหน้าที่ได้รับการพัฒนาสู่มาตรฐานที่ดียิ่งขึ้น

ผลการศึกษา พบว่า หลักจักร 4 ส่งผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง พบว่า ปัจจัยการบริหารงานตามหลักจักร 4 มีอิทธิพลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง โดยรวมอยู่ในระดับต่ำ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .331 ทำนายการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง ได้ร้อยละ 10.00 ปัจจัยการบริหารงานหลักจักร 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 2 ด้าน อัตตสัมมาปณิธิ การตั้งตนไว้ชอบ ตั้งตนไว้ถูกวิถี และด้านที่ไม่มีอิทธิพลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง ได้แก่ ด้านสับปฐิสู่สังเสวะ คบคนดี เสวนาคคนดี ด้านปฏิรูปเทสวาสะ มีสิ่งแวดล้อมที่ดี อยู่ในถิ่นที่เหมาะสม มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของนันท สุริยมณี และคณะ (2549) มหาวิทยาลัยมหิดล รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง “คุณธรรมจริยธรรมที่มีผลต่อการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบล” ผลการศึกษาพบว่า จุดเด่นในการบริหารงานที่ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้รับรางวัลที่ 1 ประเภทการบริหารจัดการที่ดีประจำปี 2547 ได้แก่ การบริหารจัดการ ส่วนหลักคุณธรรมองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ที่ทำการศึกษาส่วนใหญ่ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกฎหมายอย่างเคร่งครัด

7. กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยเรื่อง “พุทธบูรณาการเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง” ฉบับนี้จัดทำขึ้นตามหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งดุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีเพราะได้รับความเมตตาและการช่วยเหลือแนะนำอย่างดียิ่งจากอาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์และกรรมการควบคุมดุษฎีนิพนธ์ที่กรุณาให้คำแนะนำ ตลอดจนช่วยตรวจสอบความถูกต้องทั้งด้านภาษา เนื้อหาสาระ ความครบถ้วนถูกต้องตามหลักวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และวิธีการเขียนเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญที่ได้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ทุกรูป ทุกท่าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์มาร่วมแสดงความคิดเห็นพร้อมข้อเสนอแนะในการสนทนา และชี้แนะแนวทางการปรับปรุงแก้ไขให้ผลงานวิจัยครั้งนี้ดียิ่งขึ้นไป

ขอขอบคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ ช่วยแนะนำและจุดประกายแนวคิดในการศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิตครั้งนี้ ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยทุกรูป ทุกท่าน ที่กรุณาให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม การประชุมสัมมนาวิชาการและการอำนวยความสะดวกติดต่อภายในสำนักงาน ตลอดจนกัลยาณมิตรร่วมรุ่นที่ 3 และกัลยาณมิตรต่างรุ่นผู้เป็นแบบอย่างด้านการทำดุษฎีนิพนธ์และเป็นมิตรที่ดีมีน้ำใจ ในการเขียนดุษฎีนิพนธ์ และที่สำคัญขอกราบขอบพระคุณ พระครูปริยัติสุวัฒนาภรณ์ (ประภาส จันทวณฺโณ) เจ้าอาวาสวัดทับมา เจ้าคณะตำบลทับมา ที่ได้ให้ทุนการศึกษาในระดับปริญญาเอกในครั้งนี้

8. ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “พุทธบูรณาการเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรทำการศึกษาข้อมูลพื้นที่ เพื่อเก็บรวบรวมเป็นข้อมูลพื้นฐานของปัญหา ในชุมชนแต่ละชุมชน เพื่อนำมาเข้าสู่ที่ประชุมปรึกษาหารือ และกำหนดแนวทางในการพัฒนาชุมชน และทำการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืน

2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรทำการประชาสัมพันธ์การจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืนให้ประชาชนได้รับทราบ เพื่อร่วมเสนอแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนต่อไป

3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรนำพุทธบูรณาการเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืนมาประยุกต์ใช้กำหนดนโยบาย เพื่อพัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืน

4) รัฐบาลควรสนับสนุน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และจัดให้มีการอบรมบุคลากร เพื่อเป็นการสนับสนุนการพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืนให้เกิดประสิทธิภาพ

8.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ด้านยุทธศาสตร์การอนุรักษ์ พื้นฟู การจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการเพิ่มพื้นที่สีเขียวทั้งป่าบก ป่าชายเลน ด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชนและมีการใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม เกิดสมดุลต่อระบบนิเวศ และควรเสริมสร้างจิตสำนึก ความรู้ ความเข้าใจ แก่ทุกภาคส่วน สร้างภาคีเครือข่าย เพื่อการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น

2. ด้านการบริหารงานตามหลักจักร 4 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีหลักการบริหารในด้านสัปปุริสสังเสวะ คบคนดี เสวนาคนดี ควรมีการจัดการจัดกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมชุมชน เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากรมากขึ้น และการเสริมสร้างผู้นำชุมชนต้นแบบและรณรงค์ให้บุคลากรมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ผลิตผลงานจากผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น

3. ด้านการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีหลักด้านสมานัตตตา การวางตนเสมอต้นเสมอปลายเพิ่มมากขึ้น โดยการส่งเสริมให้บุคลากรวางตนเหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะบุคคล เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม และมีการส่งเสริมให้บุคลากรผู้ปฏิบัติงานเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม ประพฤติตนให้เสมอต้นเสมอปลาย

4. ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืน ตามวงจรแห่งความสำเร็จ (PDCA) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรปรับปรุงเพิ่มทุกๆ ด้าน แต่ควรเน้นในด้านการตรวจสอบผลการดำเนินงาน (Check) เพิ่มมากขึ้น มีการเน้นการตรวจสอบแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อที่จะนำพุทธบูรณาการเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง ไปใช้อย่างยั่งยืนต่อไป

8.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรทำการศึกษาวิจัยประสิทธิผลการพัฒนาชุมชนเชิงพุทธบูรณาการเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง

2) ควรทำการศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนเชิงพุทธบูรณาการแบบยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการวิชาสิ่งแวดล้อมเทคโนโลยีและชีวิต. (2553). *สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีและชีวิต*. พิมพ์ครั้งที่ 10, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นฤนนท สุริยมณี และคณะ. (2549). “คุณธรรมจริยธรรมที่มีผลต่อการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบล”. *รายงานการวิจัย*. สงเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน).

- บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน). (2553). *ร่างรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EHIA)*. นนทบุรี: ดำเนินการโดย บริษัท วิชั่น อี คอนซัลแทนท์ จำกัด.
- บัญชายุทธ นาคมุขลินท์. (2556). *วิเคราะห์การบริหารองค์กรในการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาของ ศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดอุทัยธานี*. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต*. (พระพุทธศาสนา), บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูชัยพัชรสถิต (พรชัย สวาทะนันท์). (2557). “รูปแบบการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในศาสนสถาน เพื่อการเรียนรู้ธรรมะ: กรณีศึกษา วัดราชพฤกษ์ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์”. *วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- ภุริวัจน์ ปุณยวุฒิปรีดา. (2556). “การพัฒนาเชิงพุทธเพื่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลใน จังหวัดนนทบุรี”. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เยาวลักษณ์ สุตะโคตร. (2553). “การพัฒนาภาวะผู้นำของพนักงานเทศบาล: กรณีสำนักงาน เทศบาลเมืองมุกดาหาร”. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วรรณดี สุทธินรากร. (2556). *การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยในกระบวนการทัศน์ทางเลือก*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทเคล็ดไทย จำกัด.
- सानุ มัทธนาตุล. (พฤษภาคม-สิงหาคม, 2559). “ชีววิทยาเชิงพุทธ: ระบบความสัมพันธ์ของชีวิต และสิ่งแวดล้อม และการสร้างปัจจัยเกื้อกูลต่อการพัฒนาชีวิตตามหลักสัปปายะ”. *วารสารสังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 5 (2)
- สุพิชัย ศิริรักษ์. “รูปแบบการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักพุทธจริยธรรมมาภิบาล ของเทศบาล ในเขตภาคกลางตอนบน”. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต*. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2558.
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing among Five Traditions*. Op. cit.
- Silverman, D., (2000) *Doing Qualitative Research: A Practical Handbook*. London, Sange.
- Strauss, A. and J. Corbin. (1990). *Basics of Qualitative Research: Grounded Theory Procedures and Techniques*. Newbury Park, California, Sage.
- Yamane, Taro. (1967). *Statistics: An Introductory Analysis*. New York: Harpen and Row.

342

ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (ฉบับพิเศษ) เมษายน-มิถุนายน 2560

